GENERALINIO ADVOKATO PAOLO MENGOZZI IŠVADA, pateikta 2011 m. vasario 17 d.[1]

1. Šiuo *Arkema SA* (toliau – *Arkema* arba apeliantė) pateiktu apeliaciniu skundu prašoma panaikinti Sprendimą *Arkema prieš Komisiją*[2] (toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismas atmetė apeliantės ieškinį dėl 2005 m. sausio 19 d. Komisijos sprendimo[3] (toliau – ginčijamas sprendimas) panaikinimo. Ginčijamame sprendime buvo pripažinta, kad kelios įmonės, tarp kurių ir apeliantė, anksčiau buvusi *Elf Atochem SA* (toliau – *Elf Atochem*) ir *Atofina SA* (toliau – *Atofina*), bei jos patronuojančioji bendrovė *Elf Aquitaine SA* (toliau – *Elf Aquitaine*), pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo 53 straipsnio 1 dalį, dalyvaudamos kartelyje monochloracto rūgšties rinkoje.

I — Bylos aplinkybės, skundžiamas sprendimas, procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

2. Iš skundžiamo sprendimo 3 ir paskesnių punktų matyti, kad 1999 m. pabaigoje Komisija pradėjo su monochloracto rūgšties rinka susijusį tyrimą, kai apie šioje rinkoje veikiantį kartelį ją informavo viena iš jo dalyvių. 2000 m. kovo 14–15 d. Komisija atliko patikrinimus, be kita ko, ir *Elf Atochem* patalpose. 2004 m. balandžio 7–8 d. Komisija pateikė pranešimą apie kaltinimus dvylikai bendrovių, įskaitant *Elf Aquitaine* ir jos dukterinei bendrovei *Atofina* (skundžiamo sprendimo 3, 4 ir 7 punktai).

3. *Elf Aquitaine* ir jos dukterinę bendrovę *Arkema* Komisija patraukė atsakomybėn už pažeidimą, vykdytą nuo 1984 m. sausio 1 d. iki 1999 m. gegužės 7 dienos. Ji nusprendė, kad aplinkybės, jog *Elf Aquitaine* priklausė 98 % *Atofina* akcijų, pakanka, kad jai būtų priskirta

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2009 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas (T-168/05, Rink. p. II-180).

3 — C (2004) 4876 galutinis – MCAA [monochloracto rūgštis].

atsakomybė už dukterinės bendrovės veiksmus (skundžiamo sprendimo 9 punktas).

4. Baudų dydį Komisija nustatė remdamasi savo Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir (AP) sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairėmis [4] (toliau – gairės) ir Komisijos pranešimu dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais [5] (skundžiamo sprendimo 13 punktas). *Elf Aquitaine* ir *Arkema*, kaip solidariai atsakingoms įmonėms, buvo skirta 45 mln. eurų bauda (ginčijamo sprendimo 2 straipsnio c punktas ir skundžiamo sprendimo 30 punktas). Be to, pripažinusi, kad *Elf Atochem* buvo skirtas 1994 m. liepos 27 d. Komisijos sprendimas 94/599/EB dėl procedūros pagal (EB 81) straipsnį [6], priimtas, kai *Elf Aquitaine* dar nekontroliavo *Atofina*, Komisija skyrė šiai bendrovei atskirą baudą, atsižvelgdama į pakartotinį pažeidimą. Šios baudos dydis buvo 13,5 mln. eurų (ginčijamo sprendimo 2 straipsnio d punktas ir skundžiamo sprendimo 30 punktas).

5. 2005 m. balandžio 25 d. *Arkema* pareiškė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo. Ji prašė Pirmosios instancijos teismo visų pirma panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio d punktą, 2 straipsnio c punktą ir 4 straipsnio 9 dalį tiek, kiek šios nuostatos skirtos *Elf Aquitaine,* ir atitinkamai pakeisti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio c ir d punktus, o nepatenkinus pirmojo prašymo pakeisti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio c ir d punktus, sumažinant baudą. Grįsdama ieškinį apeliantė nurodė aštuonis pagrindus. Dėl reikalavimo panaikinti ginčijamą sprendimą ji pateikia pirmąjį pagrindą, paremtą patronuojančiosios bendrovės atsakomybę už dukterinės bendrovės veiksmus reglamentuojančių taisyklių pažeidimu ir *Elf Aquitaine* grupės diskriminavimu; antrąjį pagrindą, paremtą dukterinės bendrovės teisinio ir komercinio savarankiškumo principo pažeidimu dėl patronuojančiosios bendrovės lemiamos įtakos prezumpcijos taikymo; trečiąjį pagrindą, paremtą asmeninės atsakomybės principo pažeidimu; ketvirtąjį pagrindą, paremtą įmonių diskriminavimu dėl jų teisinės formos ir dydžio, bei penktąjį pagrindą, paremtą esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimu. Dėl reikalavimo pakeisti sprendimą ji pateikia šeštąjį pagrindą, paremtą proporcingumo principo pažeidimu nustatant pradinę baudos sumą. Apeliantės septintasis pagrindas paremtas proporcingumo principo pažeidimu nustatant dauginimo koeficientą, kad bauda būtų pakankamai atgrasanti. Apeliantės aštuntasis pagrindas paremtas proporcingumo principo pažeidimu nustatant baudos dydį, atsižvelgiant į pažeidimo trukmę. Galiausiai apeliantė papildomai pateikė devintąjį pagrindą, susijusį su proporcingumo principo pažeidimu

4 — OL C 9, 1998, p. 3.
5 — OL C 207, 1996, p. 4.
6 — OL L 239, p. 14.

nustatant dauginimo koeficientą atgrasymo tikslais, nes Komisija du kartus atsižvelgė į *Arkema* apyvartą (skundžiamo sprendimo 41–43 punktai).

6. Skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas atmetė visus pagrindinius ir papildomus pagrindus ir priteisė iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.

7. 2009 m. gruodžio 15 d. Teisingumo Teismo kanceliarijoje apeliantė pateikė šį apeliacinį skundą. Apeliantė Teisingumo Teismo prašo panaikinti skundžiamą sprendimą ir priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas. Komisija prašo atmesti apeliacinį skundą ir priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas. Šalių atstovai buvo išklausyti 2010 m. lapkričio 25 d. posėdyje.

II — Dėl apeliacinio skundo

8. Grįsdama apeliacinį skundą, apeliantė nurodo keturis pagrindus. Pirmasis apeliacinio skundo pagrindas paremtas tuo, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė dukterinės bendrovės veiksmų inkriminavimą patronuojančiajai bendrovei reglamentuojančias taisykles. Antrasis pagrindas paremtas nediskriminavimo principo pažeidimu dėl nenuginčijamo patronuojančiosios bendrovės lemiamos įtakos dukterinėms bendrovėms prezumpcijos pobūdžio. Trečiasis pagrindas susijęs su vienodo požiūrio principo ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimu. Ketvirtasis pagrindas paremtas proporcingumo principo pažeidimu dėl dvigubo atsižvelgimo į *Arkema* apyvartą nustatant sankcijos bazinį dydį.

A — *Dėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su tuo, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė dukterinės bendrovės veiksmų inkriminavimą patronuojančiajai bendrovei reglamentuojančias taisykles*

9. Pirmuoju pagrindu apeliantė iš esmės teigia, kad nagrinėdamas įrodymus, kuriuos ji pateikė, siekdama patvirtinti savo nepriklausomumą rinkoje ir paneigti *Elf Aquitaine* nenaudai Komisijos taikytą prezumpciją, Pirmosios instancijos teismas jai taikė tikrąjį *probatio diabolica*, pažeisdamas dukterinės bendrovės veiksmų inkriminavimą patronuojančiajai bendrovei reglamentuojančias taisykles ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.

10. Kaip ir Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 67–69 punktuose, norėčiau priminti, kad iš teismų praktikos matyti, jog ypatingu atveju, kai patronuojančiajai bendrovei priklauso 100 % Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės akcijų, viena vertus, ši patronuojančioji bendrovė gali daryti

lemiamą įtaką tokios dukterinės bendrovės veiksmams [7] ir, antra vertus, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad ši patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką dukterinės bendrovės veiksmams [8]. Tokiomis aplinkybėmis prezumpcijai dėl lemiamos patronuojančiosios bendrovės įtakos ekonominei dukterinės bendrovės politikai padaryti Komisijai pakanka įrodyti, jog patronuojančiajai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas. Tuomet Komisija gali pripažinti, kad patronuojančioji bendrovė yra solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojančioji bendrovė, kuri turi nuginčyti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje veikia savarankiškai [9].

11. Apeliantės pateikiami kaltinimai konkrečiai susiję su skundžiamo sprendimo 76 punktu, kuriame Pirmosios instancijos teismas pažymi:

„Dėl ieškovės pateiktų įrodymų, kuriais siekiama patvirtinti jos savarankiškumą, pagrįstumo reikia pažymėti, kad aplinkybės, jog *Elf Aquitaine* yra tik gamybinės ūkinės veiklos nevykdanti holdingo bendrovė, labai mažai dalyvaujanti savo dukterinių bendrovių valdyme, nepakanka norint atmesti galimybę, kad ji daro lemiamą įtaką ieškovės veiksmams, visų pirma koordinuodama finansines investicijas *Elf Aquitaine* grupėje. Bendrovių grupėje holdingo bendrovė, be kita ko, kontroliuojanti finansines investicijas grupėje, sujungia įvairių bendrovių akcijas ir per tokią biudžetinę kontrolę vykdo bendro valdymo funkciją.“

12. Apeliantės manymu, teigdamas, kad holdingo bendrovės „funkcija“ buvo užtikrinti dukterinių bendrovių valdymo vienodumą, Pirmosios instancijos teismas padarė prezumpciją dėl patronuojančiosios bendrovės lemiamos įtakos savo dukterinės bendrovės veiksmams teisiškai nenuginčijamą, nes bet koks bandymas įrodyti dukterinės bendrovės veiksmų rinkoje autonomiją prieštarautų pačiai Pirmosios instancijos teismo holdingo bendrovėms pripažintai funkcijai, todėl būtų nesėkmingas.

13. Pirmiausia, kaip padarė Komisija atsiliepime į apeliacinį skundą, reikia pažymėti, kad *Arkema* neginčija nei *Elf Aquitaine* atžvilgiu Komisijos taikytos prezumpcijos principo, nei to, kad ši prezumpcija taikytina šios bylos aplinkybėmis (patronuojančioji bendrovė turi 98 % dukterinės bendrovės kapitalo). Apeliantės kaltinimai savo ruožtu pateikti vien

7 — Šiuo klausimu žr. 1972 m. liepos 14 d. Sprendimo *Imperial Chemical Industries prieš Komisiją* (48/69, Rink. p. 619) 136 ir 137 punktus bei 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P, Rink. p. I-8237) 60 punktą.

8 — Šiuo klausimu žr. 1983 m. spalio 25 d. Sprendimo *AEG-Telefunken prieš Komisiją* (107/82, Rink. p. 3151) 50 punktą; 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* (C-286/98 P, Rink. p. I-9925) 29 punktą ir minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 60 punktą.

9 — Žr. minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 60 punktą.

dėl Pirmosios instancijos teismo argumentų, kuriais jis atmetė galimybę, kad *Elf Aquitaine*, kaip savarankiškos veiklos nevykdančios holdingo bendrovės, pobūdžio galėtų pakakti minėtai prezumpcijai nuginčyti.

14. Skundžiamo sprendimo 76 punkte Pirmosios instancijos teismas pirmiausia patvirtino, kad aplinkybė, jog holdingo bendrovė tiesiogiai neveikia rinkoje, savaime neužkerta kelio tam, kad ši bendrovė, koordinuodama finansines investicijas grupėje, galėtų turėti lemiamą įtaką savo dukterinių bendrovių ekonominei politikai. Tokia išvada Pirmosios instancijos teismas pirmiausia siekė paneigti apeliantės nurodytam išimtinai finansinio patronuojančiosios bendrovės pobūdžio prilyginimui nesikišimui į gamybinę ūkinę veiklą vykdančių grupės bendrovių veiksmus rinkoje. Vis dėlto apeliantės kaltinimais taip pat nėra siekiama iš esmės ginčyti iš tokio tvirtinimo išplaukiančios išvados, kad tikrosios lemiamos įtakos dukterinių bendrovių ekonominei politikai prezumpcija gali būti taikoma ir gamybinės ūkinės veiklos nevykdančio holdingo atveju.

15. Pirmosios instancijos teismas pateisina tokią išvadą konstatuodamas, kad „holdingo bendrovė, be kita ko, kontroliuojanti finansines investicijas grupėje, sujungia įvairių bendrovių akcijas ir per tokią biudžetinę kontrolę vykdo bendro valdymo funkciją“. *Arkema* teigimu, visų pirma iš šio sakinio antroje dalyje esančio teiginio *de facto* išplaukia nenuginčijamas *Elf Aquitaine* atžvilgiu taikytos prezumpcijos pobūdis, nes, kaip apeliantė paaiškina dublike, „būtent bendro valdymo kriterijus, Komisijos nuomone, leidžia inkriminuoti patronuojančiajai bendrovei dukterinės bendrovės veiksmus“.

16. Pirmiausia norėčiau pažymėti, kad jeigu būtų pritarta *Arkema* argumentams, Pirmosios instancijos teismo teiginiai turėtų daug didesnę reikšmę nei suteikiama pačios apeliantės ir iš esmės patvirtintų, jog bet koks, gamybinę ūkinę veiklą vykdantis ar nevykdantis, holdingas, visiškai neatsižvelgiant į jo turimas dukterinių bendrovių kapitalo dalis, turėtų būti pripažįstamas atsakingas už šių dukterinių bendrovių veiksmus vien dėl savo funkcijos užtikrinti jų bendrą valdymą. Akivaizdu, kad Pirmosios instancijos teismo teiginys to nereiškia.

17. Atsižvelgiant į šio teiginio kontekstą, manau, kad jis veikiau turėtų būti suprantamas kaip taikytinas vien gamybinės ūkinės veiklos nevykdantiems holdingams ir situacijoms, kai įvykdomos *Elf Aquitaine* atžvilgiu taikytos prezumpcijos sąlygos.

18. Taip pat norėčiau priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką atsakomybė už dukterinės bendrovės veiksmus gali tekti patronuojančiajai bendrovei, be kita ko, kai, nors ir turėdama savarankišką teisinį subjektiškumą, ši dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo veiksmų rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančiosios bendrovės nurodymus [10], visų pirma atsižvelgiant į ekonominius, organizacinius ir teisinius šių dviejų teisės subjektų ryšius [11]. Kitaip, nei veikiausiai preziumuoja apeliantė, gamybinės ūkinės veiklos nevykdančiai holdingo bendrovei Pirmosios instancijos teismo pripažinta funkcija užtikrinti bendrą grupės bendrovių valdymą nebūtinai reiškia įtaką šių dukterinių bendrovių ekonominei politikai, ypač minėtoje teismo praktikoje reikalaujama forma. Tokia įtaka turi būti įrodyta ir, vadovaujantis šioje srityje taikomais ir apeliantės neginčytais principais, ji gali būti preziumuojama, jei patronuojančiajai bendrovei priklauso visas jos dukterinių bendrovių kapitalas. Remiantis tais pačiais principais, ši bendrovė arba jos dukterinės bendrovės visuomet turi galimybę pateikti priešingus įrodymus.

19. Be to, pripažinimas, kaip tai padarė Pirmosios instancijos teismas, kad gamybinės ūkinės veiklos nevykdančio holdingo paskirtis yra užtikrinti bendrą dukterinių bendrovių valdymą, neatima iš šių bendrovių arba jų patronuojančiosios bendrovės galimybės pabandyti nuginčyti šią prezumpciją, pateikiant įrodymų, jog tokia funkcija su sąlyga, kad ji vykdoma kišantis į gamybinę ūkinę veiklą vykdančių grupės bendrovių ekonominę politiką, faktiškai konkrečiai nebuvo įgyvendinama. Kaip aiškiai matyti iš nurodytos teismų praktikos, ši prezumpcija taikytina *realiam* lemiamos visą dukterinės bendrovės kapitalą turinčios patronuojančiosios bendrovės įtakos pirmosios bendrovės veiksmams *įgyvendinimui*.

20. Tai reiškia, kad, priešingai, nei teigia apeliantė, skundžiamo sprendimo 76 punkto teiginio negalima suprasti taip, kad baudžiama už neišvengiamą bet kokio gamybinę ūkinę veiklą vykdančio ar nevykdančio holdingo lemiamą įtaką vien dėl to, jog jos funkciją įmonių grupėje sudaro bendras šios grupės bendrovių valdymas.

21. Ginčytinoje frazėje Pirmosios instancijos teismas iš tikrųjų paprasčiausiai teigė, kad negalima atmesti galimybės, jog, nepaisant tiesioginio nedalyvavimo rinkoje, gamybinės ūkinės veiklos nevykdantis holdingas gali daryti lemiamą įtaką dukterinių bendrovių ekonominei politikai, visų pirma atsižvelgiant į jo vykdomas koordinavimo ir finansinio valdymo funkcijas, ir kad todėl galima preziumuoti realų tokios lemiamos įtakos įgyvendinimą, jei šiam holdingui priklauso visas arba beveik visas jos dukterinių bendrovių kapitalas.

10 — Šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Imperial Chemical Industries prieš Komisiją* 132 ir 133 punktus; 1972 m. liepos 14 d. Sprendimo *Geigy prieš Komisiją* (52/69, Rink. p. 787) 44 punktą; 1973 m. vasario 21 d. Sprendimo *Europemballage ir Continental Can prieš Komisiją* (6/72, Rink. p. 215) 15 punktą; minėto Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 26 punktą ir minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 58 punktą.

11 — Žr. minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 58 punktą.

Todėl, remiantis Pirmosios instancijos teismo argumentais, norint nuginčyti minėtą prezumpciją, kuri, kaip patvirtino ir pats Pirmosios instancijos teismas kitose skundžiamo sprendimo vietose, pirmiausia 67 ir 82 punktuose cituodamas nusistovėjusią Sąjungos teismų praktiką, išlieka paprasta, nepakanka remtis tuo, jog patronuojančioji bendrovė nevykdo gamybinės ūkinės veiklos.

22. Iš išdėstytų argumentų matyti, kad kaltinimas, jog Pirmosios instancijos teismas pažeidė dukterinės bendrovės veiksmų inkriminavimą patronuojančiajai bendrovei reglamentuojančias taisykles, įtvirtinęs nenuginčijamą prezumpciją tuo atveju, jei patronuojančiajai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, yra nepagrįstas, nes jis grindžiamas neteisingu skundžiamo sprendimo aiškinimu.

23. Taip pat nepagrįstas kaltinimas, paremtas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimu, nes, nepaisant trūkstamų apeliantės paaiškinimų, jį galima suprasti tik kaip paremtą ta pačia klaidinga prielaida, kad skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas teisiškai užkirto kelią minėtai prezumpcijai nuginčyti.

24. Todėl siūlau atmesti visą apeliacinio skundo pirmąjį pagrindą kaip nepagrįstą.

B — *Dėl antrojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su nediskriminavimo principo pažeidimu*

25. Pateikdama antrąjį apeliacinio skundo pagrindą apeliantė teigia, kad dėl aplinkybės, jog Pirmosios instancijos teismas patvirtino nenuginčijamą prezumpciją, grindžiamą viso dukterinės bendrovės kapitalo priklausymo patronuojančiajai bendrovei faktu, taip pat buvo pažeistas nediskriminavimo principas, nes kartelio dalyviai nevienodai traktuojami, nelygu, ar jie priklauso įmonių grupei. Kadangi šis pagrindas paremtas tokiu pat, mano manymu, klaidingu skundžiamo sprendimo aiškinimu kaip ir pirmasis apeliacinio skundo pagrindas, manyčiau, jog antrasis apeliacinio skundo pagrindas taip pat atmestinas kaip nepagrįstas.

C — *Dėl trečiojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su vienodo požiūrio principo ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimu*

26. Apeliacinio skundo trečiuoju pagrindu apeliantė iš esmės teigia, kad, atsakydamas į penktąjį jos ieškinio pagrindą, Pirmosios

instancijos teismas išnagrinėjo tik *Elf Aquitaine,* o ne jos pateiktus argumentus, taip pažeisdamas jos teisę į teisingą bylos nagrinėjimą ir vienodo požiūrio principą. Šis pagrindas yra susijęs su skundžiamo sprendimo 122–129 punktais.

27. Kaip ir Komisijai, man kyla tam tikrų sunkumų visiškai suprasti šį apeliacinio skundo pagrindą.

28. Skundžiamo sprendimo 122–129 punktuose atsakoma į kaltinimus, kuriuos apeliantė pateikė pirmojoje instancijoje, paremdama ieškinio pagrindą dėl sprendimo motyvų stokos. Vis dėlto atrodo, kad šiame apeliaciniame skunde kritikuodama minėtus skundžiamo sprendimo punktus apeliantė nekaltina Pirmosios instancijos teismo nesiėmus veiksmų dėl šios motyvų stokos arba netinkamai aiškinus Komisijai tenkančios pareigos motyvuoti apimtį, bet greičiau kaltiną jį iš esmės neišnagrinėjus *Atofina* pateiktų argumentų, kuriais ji siekė įrodyti savo veiksmų rinkoje nepriklausomumą.

29. Tokiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ar minėto pagrindo išdėstymas atitinka jo priimtinumui keliamas aiškumo sąlygas [12].

30. Dėl esmės, darant prielaidą, kad šį pagrindą reikia aiškinti kaip apimantį Pirmosios instancijos teismo neveikimą dėl tariamo Komisijos neatsižvelgimo į *Atofina* pateiktus įrodymus arba ginčijamam sprendimui įtakos turėjusią tokių įrodymų reikšmingumo arba priimtinumo atmetimo pagrindimo stoką, reikia pažymėti, kad skundžiamo sprendimo 127 punkte Pirmosios instancijos teismas teigė, jog „atsižvelgiant į tai, kad į pagrindinius *Elf Aquitaine* argumentų klausimus pateiktas Komisijos atsakymas <...>, kiek tai susiję su patronuojančiąja ar dukterine bendrove, nebūtų kitoks, ji neprivalėjo atskirai atsakyti į ieškovės pateiktus argumentus“. Minėtame punkte pateikiama nuoroda į skundžiamo sprendimo 75 punktą, kuriame Pirmosios instancijos teismas, ankstesniame punkte pažymėjęs, kad „ieškovės argumentus, kuriais siekiama įrodyti jos savarankiškumą, pateikė ir jos patronuojančioji bendrovė <...>, siekdama įrodyti neturėjusi lemiamos įtakos savo dukterinės bendrovės ekonominei politikai“, pripažino, jog „atmesdama patronuojančiosios bendrovės pateiktus argumentus Komisija kartu atsakė abiem bendrovėms <...>“.

31. Taigi Pirmosios instancijos teismas aiškiai rėmėsi prielaida, kad per administracinę procedūrą *Atofina* ir *Elf Aquitaine* pateikti argumentai sutapo ir vienų iš jų nagrinėjimas apima ir kitų nagrinėjimą. Reikia pasakyti, kad apeliantė net nebando ginčyti šios prielaidos. Pirmiausia ji tiksliai nenurodo, kurių konkrečiai *Atofina* pateiktų argumentų, išskyrus tuos, kuriuos buvo pateikusi ir *Elf Aquitaine*,

12 — Žr. 2003 m. sausio 9 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją* (C-178/00, Rink. p. I-303) 6 punktą ir 2005 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Airija prieš Komisiją* (C-199/03, Rink. p. I-8027) 50 punktą.

Komisija neišnagrinėjo arba kuriuos nepakankamai pagrįstai atmetė, o Pirmosios instancijos teismas nesiėmė veiksmų dėl tokio neišnagrinėjimo arba motyvų stokos.

34. Iš visų išdėstytų argumentų matyti, kad apeliacinio skundo trečiąjį pagrindą, susijusį su vienodo požiūrio principo ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimu, bet kuriuo atveju reikia atmesti.

32. Tokiomis aplinkybėmis šis pagrindas, aiškinamas taip, kaip pasiūlyta 30 punkte, taip pat atmestinas kaip nepagrįstą.

D — *Dėl ketvirtojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su proporcingumo principo pažeidimu*

33. Manau, kad prie tokios pat išvados galima prieiti ir jei minėtu pagrindu Pirmosios instancijos teismas būtų kaltinamas tuo, jog pats neišnagrinėjo per administracinę procedūrą *Atofina* pateiktų įrodymų, kuriais siekiama įrodyti jos savarankiškumą rinkoje, pagrįstumo. Iš skundžiamo sprendimo 76–80 punktų matyti, kad Pirmosios instancijos teismas atliko tokį vertinimą, visų pirma atsižvelgdamas į argumentą dėl *Elf Aquitaine,* kaip gamybinės ūkinės veiklos nevykdančio holdingo (76 punktas), į teiginį, jog monochloracto rūgšties rinkoje *Atofina* niekuomet neįgyvendino specialios informacinės politikos *Elf Aquitaine* naudai (78 punktas), į argumentą, kad veikla monochloracto rūgšties srityje sudarė tik nedidelę *Elf Aquitaine* grupės veikos dalį (79 punktas), ir į aplinkybę, jog abi nagrinėjamos bendrovės veikė skirtingose rinkose ir jų nesiejo tiekėjo ir gavėjo santykiai (80 punktas).

35. Apeliantės teigimu, Pirmosios instancijos teismas pažeidė proporcingumo principą, patvirtindamas Komisijos naudotą apskaičiavimo metodą, pagal kurį buvo nustatyta piniginės sankcijos dėl pakartotinio *Arkema* pažeidimo sudedamoji dalis. Vadovaujantis šiuo metodu, buvo du kartus atsižvelgta į *Arkema* apyvartą apskaičiuojant atitinkamus bazinius dydžius, kuriems pritaikyti *Elf Aquitaine* ir *Arkema* nustatyti dauginimo koeficientai, siekiant atgrasomojo baudos poveikio. Pirmosios instancijos teismas nekritikavo tokio dvigubo atsižvelgimo ir jį pateisino būtinybe, kad Komisija nenukryptų nuo gairėse įtvirtinto apskaičiavimo metodo, taip suteikdamas

šioms gairėms „absoliučią privalomąją galią“, kurios jos neturi.

36. Skundžiamo sprendimo 198 punkte Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad iš ginčijamo sprendimo matyti, jog kai buvo atliekamas pažeidimas, dėl *Elf Atochem* jau buvo priimtas ankstesnis Komisijos sprendimas su karteliu susijusioje byloje, kai *Atofina* dar nebuvo kontroliuojama *Elf Aquitaine* (žr. šios išvados 4 punktą). Todėl Komisija *Elf Atochem* atveju pripažino buvus sunkinančią aplinkybę dėl pakartotinio pažeidimo ir 50 % padidino pagrindinę šiai bendrovei skiriamą baudą [13]. Siekdama „atskirti“ šią sankcijos dalį, Komisija pritaikė tokį ginčijamo sprendimo 222 išnašoje nurodytą ir skundžiamo sprendimo 199 punkte pakartotą apskaičiavimo metodą:

„Padidinimas dėl pakartotinio pažeidimo taikomas tik *Atofina (Atochem)*, bet ne patronuojančiajai bendrovei *Elf Aquitaine*, nes ji nekontroliavo *Atofina* pažeidimo padarymo metu. Atliekant skaičiavimus, neatsižvelgiama į *Elf* taikomą dauginimo koeficientą 2,5. Vietoj to, skaičiuojant padidinimą dėl pakartotinio pažeidimo, taikomas dauginimo koeficientas 1,5, kuris būtų taikomas, jei *Atofina* būtų vienintelė sprendimo adresatė (atsižvelgiant į 17,8 mlrd. eurų jos bendrą apyvartą). Todėl *Atofina* skiriama tik šią sumą apimanti atskira bauda“.

37. Skundžiamo sprendimo 203 punkte Pirmosios instancijos teismas taip apibrėžė Komisijos taikytą skaičiavimą, nustatant tariamą pagrindinį dydį, kuriam buvo taikomas 50 % padidinimas dėl *Atofina* pakartotinio pažeidimo:

„12 mln. (pradinė suma) × 1,5 (dauginimo koeficientas atsižvelgiant į *Arkema* apyvartą, siekiant atgrasomojo poveikio) = 18 mln. + (18 mln. × 150 %) (padidinimas dėl pažeidimo trukmės) = 45 mln. eurų“.

38. Pritaikius šį padidinimą dėl pakartotinio pažeidimo ir 40 % sumažinimą taikant Pranešimą dėl atleidimo nuo baudų pagal sprendimo 2 straipsnio d punktą, *Arkema* nustatyta galutinė bauda siekė 13,5 mln. eurų.

39. Pirmiausia reikia pažymėti, kad, priešingai, nei teigia apeliantė, į *Arkema* apyvartą buvo atsižvelgta ne apskaičiuojant „bazinius

13 — Žr. sprendimo 314 punktą.

dydžius“, kuriems Komisija taikė atitinkamai *Elf Aquitaine* ir *Arkema* [14] bei *Arkema* atskirai nustatytus dauginimo koeficientus, siekiant atgrasomojo poveikio, bet nustatant šių koeficientų dydžius. Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 279 ir paskesnių punktų, *Elf Aquitaine* ir *Arkema* taikyta pradinė suma bei padidinimas dėl *Atofina* pakartotinio pažeidimo (12 mln. eurų) buvo apskaičiuoti atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą ir atitinkamą kiekvienos jį vykdant dalyvavusios įmonės svarbą, nustatytą pagal jų rinkos dalis. Šiai pradinei sumai buvo pritaikyti dauginimo koeficientai, kad būtų užtikrintas pakankamai atgrasantis baudos pobūdis. *Arkema* ir *Elf Aquitaine* buvo pritaikytas koeficientas 2,5, pirmiausia atsižvelgiant į jų bendrą apyvartą, siekiančią 84,5 mlrd. eurų (sprendimo 299–300 punktai), o dėl pakartotinio pažeidimo pritaikytas mažesnis dauginimo koeficientas, t. y. 1,5, *Arkema* buvo nustatytas atsižvelgiant į jos 17,8 mlrd. eurų bendrą apyvartą (sprendimo 222 išnaša).

40. Reikia pažymėti, jog, kaip Pirmosios instancijos teismas nurodė skundžiamo sprendimo 201 punkte, „vadovaujantis gairių 2 ir 3 punktais, Komisija pagal pažeidimo sunkumą ir trukmę nustačiusi pagrindinę baudą prireikus padidina arba sumažina šią baudą dėl sunkinančių ar lengvinančių aplinkybių“. Toks pagrindinės baudos koregavimas paprastai atitinka šios baudos procentinę dalį (pagrindinio dydžio padidinimas 50 % dėl pakartotinio pažeidimo ir sumažinimas 40 % taikant Pranešimą dėl atleidimo nuo baudų). Todėl bendro šių padidinimų ar sumažinimų dydžio reali išraiška gali skirtis dėl visų veiksnių, į kuriuos buvo atsižvelgta nustatant pagrindinę baudą, t. y. priklausyti ne vien nuo įmonės finansinio pajėgumo (jos apyvartos), bet ir nuo vaidmens nagrinėjamoje rinkoje (jos rinkos dalies), taip pat, vertinant bendriau, nuo pažeidimo sunkumo ir trukmės.

41. Dėl šios priežasties, pritarus apeliantės teiginiui, reikėtų pripažinti, kad bet koks padidinimas dėl sunkinančių aplinkybių reiškia dvigubą atsižvelgimą į įvairius pagrindinę

14 — Primenu, kad suma, kurią solidariai turėjo sumokėti *Arkema* ir *Elf Aquitaine*, buvo apskaičiuota taip: pradinė suma – 12 mln. (ginčijamo sprendimo 296 punktas); dauginimo koeficiento 2,5 taikymas pradinei sumai (ginčijamo sprendimo 300 punktas) – 30 mln. (ginčijamame sprendime nenurodyta tarpinė suma); padidinimas dėl trukmės (150 %), dėl kurio apskaičiuota 75 mln. pagrindinė bauda (ginčijamo sprendimo 303 punktas); sunkinančių aplinkybių nenustatyta (ginčijamo sprendimo 222 išnaša); Baudos sumažinimo taisyklių taikymas, pagrindinį dydį sumažinant 40 % (ginčijamo sprendimo 340 ir 341 punktai) – 45 mln. (ginčijamo sprendimo 348 punkto trečia įtrauka).

baudą sudarančius veiksnius, o tokia išvada būtų nepriimtina.

42. Be to, šioje byloje Komisijos taikytu metodu, pagal kurį iš naujo apskaičiuota atskirai *Arkema* taikytina pagrindinė bauda, buvo siekiama išvengti to, kad apskaičiuojant vien *Atofina* skirtos baudos padidinimą būtų atsižvelgta į realios šios įmonės padėties neatspindintį veiksnį (*Arkema* ir *Elf Aquitaine* įmonei taikomą padidinimo koeficientą). Nemanyčiau, kad galima kritikuoti tokį metodą, kurį taikant *Arkema* atžvilgiu buvo išvengta pagrindinės baudos padidinimo dėl didesnio *Arkema* ir *Elf Aquitaine* finansinio pajėgumo.

43. Dėl atitinkamai *Arkema* bei *Elf Aquitaine* ir *Arkema* atskirai taikytų padidinimo koeficientų, siekiant pakankamo atgrasomojo baudos poveikio, pasirinkimo reikia pažymėti, jog apeliantė neginčija jų nustatymo būdo ar dydžio, bet iš esmės tik tvirtina, kad juos taikant buvo du kartus atsižvelgta į jos apyvartą [15].

44. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, manau, jog kaltinimas, susijęs su proporcingumo principo pažeidimu, ir kaltinimas, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą aiškindamas Komisijos gaires kaip absoliučią privalomąją galią turintį aktą, neatitinka faktinių aplinkybių.

45. Todėl manau, kad visą ketvirtąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

15 — Šiuo klausimu dėl visa ko norėčiau priminti, jog pagal teismų praktiką, nors nustatant baudos dydį leidžiama atsižvelgti į įmonės bendrą apyvartą, kuri, kad ir apytiksliai ir nepakankamai, rodo įmonės dydį ir jos ekonominę galią, šiam dydžiui negalima suteikti per daug reikšmės, palyginti su kitais kriterijais, kad tinkamo baudos dydžio nustatymas nebūtų paremtas paprastu bendra apyvarta pagrįstu apskaičiavimu (žr. 2006 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją* (C-397/03 P, Rink. p. I-4429) 100 punktą). Be to, Komisija, išimtinai ir formaliai remdamasi aritmetinėmis formulėmis, negali atsisakyti diskrecijos nustatydama baudos dydį (žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Mo och Domsjö prieš Komisiją* (C-283/98 P, Rink. p. I-9855) 47 punktą).

III — Išvada

46. Atsižvelgdamas į visus minėtus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui atmesti apeliacinį skundą ir, vadovaujantis Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalimi, priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.